

שתים נשים זנות אל-המלך ותעמדנה לפניו: ותאמר האשה
האחת בי אדני אני והאשה הזאת ישבת בבית אחד ואלד
עמה בבית: ויהי ביום השלישי ללדתי ותלד גם-האשה
הזאת ואנחנו יחדו אינ-זר אתנו בבית זולתי שתי-אנחנו
בבית: וימת בן-האשה הזאת לילה אשר שכבה עליו: ותקם
בתוך הלילה ותקח את-בני מאצלי ואמתך ישנה ותשכיבהו
בחיקה ואת-בנה המת השכיבה בחיקי: ואקם בפקר
להניק את-בני והנה-מת ואתפוג אליו בפקר והנה לא-
היה בני אשר ילדתי: ותאמר האשה האחרת לא כי בני החי
ובנך המת וזאת אמרת לא כי בנך המת ובני החי ותדברנה
לפני המלך: ויאמר המלך וזאת אמרת זה-בני החי ובנך המת
וזאת אמרת לא כי בנך המת ובני החי: ויאמר
המלך קחו לי-חרב ויבאו החרב לפני המלך: ויאמר המלך
גזרו את-הילד החי לשנים ותנו את-החצי לאחת ואת-
החצי לאחת: ותאמר האשה אשר-בנה החי אל-המלך כי-
נכמדו רחמיה על-בנה ותאמר ובי אדני תנולה את-הילוד
החי והמת אל-תמיתו וזאת אמרת גם-לי גם-לך לא יהיה
גזרו: ויען המלך ויאמר תנולה את-הילוד החי והמת לא
תמיתו היא אמו: וישמעו כל-ישראל את-המשפט אשר
שפט המלך ויראו מפני המלך כי ראו כי-חכמת אלהים
בקרב לעשות משפט:

(אמ"ת 2 א 20)

וכרי טענה

מכשח גזר דינו. כי אחר שהאחת מוחזקת בחפץ כמו שהיה הוא טוען בעדה באומרו זאת
אומרת זה בני החי כלומר זה אשר בידי ורשותי. הנה על החובעת להביא ראיה להוציאו
מידה ואין אומרים יחלוק רק כשיד שניהם שוב כהיה דגים אוחזים בנוליהם וכו' (ב"מ ב')
ואיה פה פני הראות דינו שפסק גזרו את הילד החי לכשתחכם האשה הריא או אל הנשים
לחלוק עליו. ולמה יזכיר בחכמתו טענה חזקה שחשור דינו.

אמ"ת 2 א 20

ויאמר

המלך ראו עתה כי ילא הדין מסכרה הסך המשפט אשר יראה שורת הדין
וכוא כי מן הדין הוא כי אם אין ראיה לחוליה מחזירו נשבע המוחזק ונסטר
ובהנה זאת אומרת זה בני החי שהיא מוחזק' ואומרת זה שפתי בני החי וזאת
אומרת לא כי כו' ובאה להוציא והלא מן הדין האומרת זה בני החי הוא
הזוכה דין אך קחו לי חרב כלומר ותראו האמת הסך הנרא' ויאמר המלך
גזרו כו'

אמ"ת 2 א 20

אלא מה יעשו הדיינים יחקרו וידרשו ככל מיני
חקירות ודרישות להוציא הדין לאמתו, כדאמרינן גריש
סנהדרין⁸ אמר ר' חנינא דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד
דיני נפשות בדרישה וחקירה שנאמר⁹ משפט אחד יהיה לכם,
מה טעם אמרו דיני ממונות לא צעו דרישה וחקירה כדי שלא
תנעול דלת צפני לוי. נמצא כשהנשבע טוען ברמאות לא שייך
האי טעמא וצעו דרישה וחקירה וצריך הנשבע להשיב על כל
מה שישאל הדיין. ואם אינו רוצה להשיב לדיין ומכסה ומעלים

(טו) אז תבאנה, הקרה ה' לפניו משפט שיתכרך ממנו כי מלא ה' שאלתו והחיון אמת:

אמ"ת

כמו אז ישיר משה או ישיר ישראל או יבריל משה
או ידבר יהושע או יבנה שלמה ופי' או כאשר שב מגבעון וכא לו
לירושלים בא לו זה הדין לידו ונראתה בו המתנה הטובה שנתן
לו הקב"ה חכמה ובינה:

אמ"ת

4

ספר הכתוב כי
בדברים, אמרה הנחבעת כלשון בני החי ובנך המת והתובעת
אמרה בהפך בנך המת ובני החי, וכלל כלשון שהארם יקדים
חמיד מה שהוא העקר ויאחר את הטפל, ולפי' הסכרא נותנת
שהאשה שרקקה להקדים כלשונה בני החי קודם, עקר מגמתה
שהיה החי בנה, והמקדמת כלשונה בנך המת עקר מגמתה
שהיה המת בן חברתה, לא שהיה החי בנה, ומוזה כבר היה
יכול להבין ולהכריע מי אמו, אמנם יש סכרא שכל א' מקדמת
מה שהוא עקר אצלה בטענה וראיה, כי התובעת עקר ראייתה
היה ממה שהמת אינו בנה שמוזה תכריח שהחי הוא בנה כנ"ל,
והנתבעת עקר ראייתה הוא ממה שהחי הוא בנה, שמוזה מכרחת
שהמת הוא בן חברתה, וכ"א הקרימה מה שהוא עקר הראיה
והתוכחה לדבריה, אמנם בכל זאת הבין שלמה בחכמתו
שהאומרת ומקדמת בנך המת הוא מצד שוה עקר מגמתה.

אמ"ת

שנאמר (דה"א כט כג) וישב
שלמה על פסא ה' למלך. אמר
ר' יצחק וכי אפשר לו לאדם
לישב על פסא ה' אותו שכתוב בו
(דברים ד כד) פי ה' אלהיך אש
אכלה הוא, וכתוב (דניאל ז י) נהר
דינור נגד ונפק וגו', וכתוב (שם ט)
פרסיה שביבין דינור, ואת אמרת
וישב שלמה על פסא ה', אלא
מה פסאו של הקדוש ברוך הוא
שולט מסוף העולם ועד סופו, אף
פסאו של שלמה שולט מסוף
העולם ועד סופו. מה פסא ה' דן
בלא עדים והתראה, אף פסא
שלמה דן בלא עדים והתראה.
ואי זה הוא, זה דינן של זונות,

כל שכן צדון זה שהרמאי מונע ההתבררות והעדרת האמת
שראי לדונו לפי אומד דעתו. והחכם רבי צנאה למד דין זה
מאז החכמים צמעה שצא לפניו על שתיים נשים זונות¹³
שדן אותן באומד הדעת שנראה לו שרמאי האם נכמרו על
צנה ונתן לה הילד החי, והופיעה רוח הקדש צנית דינו של
שלמה ע"ה ואמרה¹⁴ כי היא אמו.

אמ"ת 2 א 20

הָרָא הוּא דְּכַתִּיב (מ"א ג טו) אֲזַ
 תְּבַאנָה שְׁתִּים נְשִׁים זִנוֹת. כִּימִי
 הָיוּ, רַב אָמַר רִחוּת הָיוּ, וְרַבִּנְן
 אָמַרִין יְבָמוֹת הָיוּ. ר' סִימוֹן בְּשֵׁם
 רִיב"ל אָמַר זִנוֹת מְמַשׁ הָיוּ,
 וְהוֹצִיא דִּינָן בְּלֹא עֲדִים וְהִתְרָאָה.

א"ר סימון

יבמות היו.
 דעתו דרא"ש שטענה הראשונה
 ששתיהם פטורות מן היבום
 שילדו שתיים ילדים חיים אלא
 שמת מחמת ששכבה עליו אך
 השניה טענה לא כן אלא בני
 החי ואני פטורה מן היבום ובנך
 המת שהפלת אותו מת וא"כ את
 צריכה להתיבם ולא אני כי בני
 החי כן נ"ל לפי דברי המ"כ

א"ר סימון

י ורבנן אמרי יבמות היו. פי'
 שהיו זקוקות ליבום והיתה
 כלה וחמותה וסתם חמותה
 סני' לכלתה וזה היה החילוק
 שביניהם שהחמותה אמרה
 שהילד החי הוא בנה וא"כ
 כלתה היא זקוקה ליבום
 וכלתה אמרה שהילד החי
 בנה ופטורה מן היבום לפי
 שהיה קשה לרבנן על
 שאמרה למלך גזרו את הילד
 גם לי ולך לא יהיה וקשה מי
 פתי יסור הנה לדבר כן הלא
 מתחלה היתה מתקוטטת
 לאמר ליתן לה הילד אלא
 ע"כ שהיה כלה וחמותה
 וא"כ כשראתה שהמלך אמר
 להמית הילד החזיקה היא
 פסק המלך כדי שתהיה
 פטורה מן היבום וכל זמן
 שיהיה הילד קיים אצל
 חמותה יחזיקו העולם אותה
 ליבם ולא תשא אותה שום
 מחמת שהיא זקוקה ליבם ע"כ הסכימה לפסק של מלך וקראן כאן יבמות ובירושלמי ובמדרש ש"ט איתא הלשון מפורש כלה וחמותה היה ודו"ק.

א"ר סימון

א"ר סימון צריך הדיין לשקול טענותיהן, כיון ששמע המלך כן
 אמר (שם, כב) גזרו את הילד. התחיל פיו נובע בחכמה, אמר, צפה
 הקב"ה שהדין הזה עתיד לבוא לפני, לפיכך ברא לאדם זוגות שני
 עינים ושתי אזנים ושתי נקבי חוטם, שתי רגלים ושתי ידיים. התחיל
 אומר גזרו את הילד החי לשנים. אר"י בר' אלעאי, אילו הייתי שם
 פיקרין הייתי נותן על צוארו, לא די לאחד שמת אלא עוד לשני היה
 גוזר, כיון שראו סנקליטין שלו התחילו אומרים (קהלת י, טז) אי לך
 ארץ שמלךך נער. כיון שאמר תנו לה את הילד החי והמת אל
 תמיתוהו, יצתה בת קול ואמרה לו היא אמו, כיון שראו ישראל כך
 אמרו (שם, יז) אשריך ארץ שמלךך בן חורין. הוי משפטיך למלך תן.
 א"ר אלעזר בשלשה מקומות הופיע הקב"ה. בבית דינו של שם,
 שנאמר (בראשית לח, כו) צדקה ממני. מנא ידע דילמא כי היכי דאזיל
 איהו לגבה אזל נמי איניש אחרינא, אלא יצאת בת קול ואמרה ממני
 יצאו כבושין. בבית דינו של שמואל, שנאמר (שמואל א יב, ה) עד ה'
 בכס, ויאמר עד. ויאמרו עד מבעי ליה, אלא יצתה בת קול ואמרה אני
 עד בדבר הזה. בבית דינו של שלמה, שנאמר (מלכים א ג, כז) והמת
 אל תמיתוהו היא אמו. מנא ידע שלמה דילמא עירומי קא מיערמי כי
 היכי דליתבה ניהלה, אלא בת קול יצאת ואמרה היא אמו.

א"ר סימון

חַרְבַּב בַּא לְעוֹלָם. יֵשׁ לָךְ לְדַעַת כִּי הַדִּין נִקְרָא חַרְבַּב
 לְפִי שֶׁהוּא גּוֹזֵר וּפּוֹסֵק הַדִּין כְּמוֹ הַחַרְבַּב שֶׁהוּא
 גּוֹזֵר וּפּוֹסֵק, וּלְפִיכֵךְ אִם מוֹנֵעַ הַדִּין וְאִינוּ גּוֹזֵר וְאִינוּ
 חוֹתֵךְ הַדִּין בַּא הַחַרְבַּב. וּבַחֲמָה מְקוּמוֹת שֶׁמִּשּׁוֹ חֲכָמִים
 בְּלִשׁוֹן זֶה לּוֹמֵר גּוֹזֵר דִּין נַחֲתָךְ הַדִּין עַל פִּי הַסֵּם,
 שֶׁתְּרַאֲהָ מְפּוֹרֵשׁ כִּי שִׁיךְ חֲתִיבָהּ וְגוֹזֵרָה בְּדִין, וּלְפִיכֵךְ
 אִם מַעֲכָב הַדִּין שְׂאִינוּ חוֹתְכוּ, אוֹ שְׁחוֹתֵךְ הַדִּין שְׁלֹא
 כְּרֹאוּי, אוֹ הַמּוֹרָה בְּתוֹרָה שְׁלֹא כֹהֲלָכָה שְׁגָם הַמּוֹרָה
 הוֹרָאָה גּוֹזֵר וְחוֹתֵךְ הַהוֹרָאָה, וְכֹאשֶׁר מִתְקַלְקֵל בְּגוֹזֵרָה
 עוֹנֵשׁוֹ מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה שִׁיבּוֹא חַרְבַּב לְעוֹלָם, כִּי כֹל
 מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקְּב"ה הֵם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה וְאִין לָךְ מִדָּה
 כְּנֶגֶד מִדָּה יוֹתֵר מִזֶּה וְדַבֵּר זֶה גַם כֵּן מְבוֹאֵר :

א"ר סימון

וְיֵתֵר שֶׁהִיא קִהְלָת חֲכָם עוֹד לְפָנֵי דַעַת אֲתֵּי לְעִם וְאִין
 וְהַלְךְ תִּקְוֵן מְשָׁלִים נִרְבָּה: בְּקֵשׁ קִהְלָת לְמַצָּא דְּבִרְרִי
 תִּקְוֵן וְכִתוּב וְשֶׁר דְּבִרְרִי אֲמַת: דְּבִרְרִי חֲכָמִים בְּתִרְבֻּנוֹת
 וְכִמְשֻׁמְרוֹת נְשִׁימִים בְּעַלְי אֲסָפוֹת נְהִי מְרַעֵה אַחֵר:

רַב יְהוּדָה אָמַר מִהֲבַא וְאִין וְחִקֵּךְ תִּקְוֵן מְשָׁלִים רִבְכָה וְאִמֵּר
 עוֹלָא *אִיד אֲלַעוֹר קִדָּם שְׂבֵא שְׁלֵמָה הִיתָה תוֹרָה רּוֹמָה לְכַפִּיפָה שְׁאִין
 לָהּ אוֹנִים עוֹד שְׂבֵא שְׁלֵמָה תַעֲשֶׂה לָּהּ אוֹנִים

א"ר סימון